

HARJAVALTA SAAMANMÄKI

Myöhäiskivikautisen/pronssikautisen asuinpaikka- ja röykkiöalueen
koekaivaus 25.7. – 12.8. 2005

Päivi Kankkunen

Museovirasto - arkeologian osasto - koekaivausryhmä I

sisälllys

arkistotietoja	2
ote tiekartasta GT 4	4
peruskarttaote	5
johdanto	6
sijainti ja topografia	7
tutkimushistoria	8
kaivausmenetelmä	9
havainnot	10
röykkiö ja röykkiön pohja	10
löydöt	11
tiivistelmä	12
negatiivit	13
diat	14
kuvataulut	15-21
kartat:	
yleiskartta, 1:1000	22
vaaituskartta, 1:1000	23
levintäkartta, 1:1000	24

Liite 1 a-b: Juhani Rinteen yleiskartta 1 vuodelta 1905, digitoinut Teija Nurminen

Harjavalta Saamanmäki

Myöhäiskivikautisen/pronssikautisen asuinpaikka- ja röykkiöalueen koekaivaus 25.7. – 12.8. 2005

Kunta: Harjavalta

Kylä: Harjavalta

Kohde: Saamanmäki

Tilat ja omistajat:

- 1) 79- 403-4-4 M ÄKI, o m. R aija ja M auno He inola, N iitynrinnantie 180, 29200 Harjavalta
 - 2) 79-403-16-231 PELTOVENNOLA, om. Ari Kotti, Ylistarontie 702, 32800 Kokemäki
 - 3) 79-403-16-232 VENNOLA, om. Aino Kostiainen, Pinomäentie 280, 28540 Pori
 - 4) 79-403-16-233 VIHTORILA, o m. Marja ja Petri Kause, Metsäkulmantie 413, 29200 Harjavalta
 - 5) 79- 403-16-222 M ÄKELÄ, o m. R itva ja V eli I nkinen, Saa mankuja 12, 29200 Harjavalta
 - 6) 79- 403-16-221 SAA MANMÄKI, o m. Johanna ja V esa R yhänen, Sa amankuja 2, 29200 Harjavalta
 - 7) 79-403-16-215 SAAMA, o m. Inkeri Järvisen oikeudenomistajat, Keskuskatu 2 as 8, 29200 Harjavalta
 - 8) 79-403-16-216 JUTI, om. Jyrki Kause, Hiittenkiukaantie 555, 29200 Harjavalta
- tutkimukset kesällä 2005 tilan Vennola alueella

Sijainti: Harjavallan kirkosta 6 km lounaaseen

Peruskarttalehti: 1134 06 PANELIA

Yhtenäiskoordinaatit: p = 6808510, i = 3235051, z = 32-37 m mpy

Aiemmat tutkimukset:

1905 Juhani Rinne, kartoitus ja koekaivaus

1906 Aarne Mikael Tallgren, kaivaus

1907 Kartan a ihelma Harjavallan Jutin, Taalperin, Isonmäen, ym. k ivik. asuinpaikoista silmämitalla tehnyt J. Ailio

1960 Seppo Huovinen, inventointi

Aiemmat

löydöt:

KM 4276:4-7

KM 4399:1-10

KM 4570:1-34

KM 4644:1-12

KM 4718:10-15,

17-38

KM 4907:1-5

KM 4919:1-10

KM 5017:1-5

KM 5169:1-17

KM 5272:1-9

KM 5281:1-2

KM 5370:1-9

KM 5437:1-14

KM 5528:1-7

KM 5554:1-8

KM 5592:1-6

KM 5686:1-7

KM 5837:1-9

KM 5867:1-4

KM 5953:1-10

KM 6116:1-5

KM 6192:1-3

KM 6496:1-8

KM 6512

KM 6677 Satakunnan
KM 6694 museo 8231

tähän kertomukseen liittyvät:

löydöt KM 35299:1-128

negatiivit: 138962-138995

diat: 56331-56343

kartat:

-yleiskartta 1:1000, A3, sivulla 22

-vaaituskartta 1:1000, A3, sivulla 23

-levintäkartta, tehty vaaituskarttapohjalle, sivulla 24

Kirjallisuutta:

Ailio, Julius 1909: Die Steinzeitlichen Wohnplztfunde in Finland. Helsinki

Killinen, Kustaa 1877: Kiinteitä Muinaisjäännöksiä Loimijoen kihlakunnassa. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja II.

Salo, Unto & Lahtiperä, Pirjo 1970: Metallikautinen asutus Kokemäenjoen suussa. Pori

Salo, Unto 1981: Satakunnan historia I,2. Satakunnan pronssikausi. Rauma

Meinander, C.F. 1954a: Die Kiukaiskultur. SMYA 53. Helsinki

Meinander, C.F. 1954b: Die Bronzezeit in Finnland. SMYA 54. Helsinki

Tallgren, A.M. & Lindelöf, Anna-Lisa 1916: Satakunnan pronssikausi. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XXVII. Helsinki

Johdanto

Harjavallan Saamanmäellä sijaitsevalle Venolan tontille haettiin suunnittelutarveratkaisua. Omistussuhteiden muututtua tontti haluttiin palstoittaa useammaksi erilliseksi omakotitalotontiksi.

Kohteessa sijaitsee jo 1800-luvun lopulta taidossa ollut kivi- ja pronssikautinen asuinpaikka- ja röykkiöalue. Asuinpaikalta on löydetty lukuisia kiviesineitä Kansallismuseon kokoelmiin. Muinaisjäännösalueen laajuutta ei Saamanmäellä tunneta, siksi asianomaisen tontin alue täytyy tutkia ennen kuin palstoitussuunnitelmaan voidaan ottaa muinaisjäännösten suhteen kantaa.

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1:n kesän 2005 kenttätöohjelmaan varattiin Saamanmäen tutkimuksiin ajanjakso 25.7. - 12.8. 2005. Tavoitteena oli selvittää muinaisjäännöksen laajuus ja säilyneisyys palstoitettavaksi suunnitellulla tontilla. Töiden joalettua kävi ilmi, että tontista Venola, R no 16:232, sen metsätien länsipuolella olevasta osasta oli osa (lähinnä rinteen peltoon rajoittuva alaosa sekä tontin luoteisreuna) myyty naapurille, Petri Kauselle. Maanomistaja ei kuitenkaan puhelinkeskustelujen yhteydessä ollut ilmoittanut kaupasta Museovirastossa asiaa hoitavalle tutkijalle, joten asianmukaista ilmoitusta kai vauksista ei Petri Kauselle voitu tehdä ennen kaivausten alkamista.

Ryhmän piirtäjänä toimi FM Teija Nurminen, tutkimusavustajana fil.yo. Piritta Häkälä ja kaivajina fil.yot Hanna Kääriäinen ja Miikka Tallavaara sekä BA Simo Voutilainen. Vapaaehtoisina työskentelivät erilaiset Maija ja Vesia Heli. Kaivauksen johti allekirjoittanut.

Helsingissä, 9.12. 2005

Pä

ivi Kankkunen

Sijainti, maasto ja maaperä

Harjavallan Saamanmäen myöhäiskivikautinen / p ronssikautinen asutus ja kiviröykkiöhaudat ovat sijainneet muinaisen laajan Nakkilanlahden perukassa o lleen saaren kapeassa, etelään päätävässä niemessä. Nykyiset peltoaukeat voi hyvin kuvitella vastaamaan muinaista veden pintaa.

Harjavallan ja Torppilan kylän alueella, Niitynrinnantien varrella, sen itäpuolisilla rinteillä sijaitsee useampi röykkiöryhmä. Lähinnä Saamanmäen alueella ovat Juttin röykkiöalueet siirtolouteeseen, etelään Peltoniemen röykkiöt sekä pohjoisessa Heinilän (Taalperin) alue sekä Kuusiston kivikautinen asuinpaikka.

Saamanmäen muinaisjäännösalue koostuu alueen länsiosassa o lleen Saaman torppan lähistöllä olleista neljästä röykkiöstä, joista kaksi A.M. Tallgren kaivoi 1906. Kivikautisia asuinpaikkalöytöjä on löydetty noin 100 m Saaman torppasta länsilouteeseen sijainneen hiekkakuopan reunamilta. Saaman torppa on siirretty myöhemmin kouluu vastapäätä, vain sen kellarin jäänteet ovat vielä näkyvillä alkuperäisillä paikoillaan.

Isonmäen torppa sijaitsee Saaman torppasta noin 250 m:n päässä itäkaakossa. Isonmäen torppan kaakkoispuolella, (nykyisin torppan reunaiden ja metsätien kaakkoispuolella) sijaitsee alueen suurin, lähes ehjä röykkiö. Röykkiön tienoilta maasto laskee niemenkärjen omaisesti etelään, itään ja koilliseen. Juhani Rinne on kartoittanut suuren röykkiön alapuolisessa, etelään ja lounaaseen laskevassa rinteessä kaksi röykkiön pohjaa, joista lounaisin on vielä jäljellä.

Kivikautisia löytöjä on tullut esiin Isonmäentorppan alapuolisilta alueilta sekä torppan pohjasta. Juhani Rinteen karttaan on merkitty nämä löytöalueet.

Maaperä on moreenia, jossa vaikuttaisi paikoin olevan saviuonia. Saviuoni on mm. rinteiden keskivaiheilla, niin että tienpito tässä kohden on vaikeutunut (keskustelu herra Kelakarin kanssa 2.8.2005)

Isonmäen torppa, sittemmin Vennola, viimeksi Kelakarin omistuksessa, purettiin talvella 2004-2005. Samoin purettiin jäljellä ollut aitta, röykkiön ja metsätien välissä olleista kahdesta aitasta, joista toinen oli ollut aivan röykkiössä kiinni. Kaivausten vielä kestäessä, etukäteen ilmoittamatta, purattiin Timo Koistinen Kelakarin jäljellä olevista rakennuksista saunan ja maakellarin ja ne haudattiin sisältöineen paikalle kaivettuihin maakuoppiin. Kuten kuopattiin myös tontilla ollut kivinavetta ja päärakennuksen piippu- ja muuri helloineen.

Torpan päärakennus on sijainnut terassin reunalla ja sen vierestä rinne on alkanut laskea pellolle ja siellä koki Saa manojaa. Torpan alapuolella on ollut kasvimaata. Pellolle laskevassa rinteessä on myös kuoppia, jotka ovat torpan käyttäjäaikana syntyneet, yksi niistä on Juhani Rinteen mukaan ollut tilihautana. Nykyistä tietä, joka lähtee Niitynrinnantiestä koilliseen kohti Saamankujaa ja kulkee torpan ja sen aittojen välistä, ei tuolloin noin 100 vuotta sitten ollut. Tämän metsätien varteen on kaivettu hiekkakuoppa, joka leikkautuu rinteeseen, lähelle röykkiötä. Muinaisjäännösalueelle on rakennettu taloja sekä vesijohtoverkko Museovirastolle hankkeista ilmoittamatta.

Tutkimushistoria

Harjavallan Saamanmäen röykkiöt mainitaan Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjassa II vuodelta 1877 K. Killisen luettelemina. Juhani Rinne kartoitti ja teki kaivaustutkimuksia vuonna 1905 Saamanmäen muinaisjäännösalueella. Paikalta oli aiemmin (1903) toimitettu Vaation Historiallisen Museon kivi- ja muinaisainelöytöjä (kivilajiesineitä ja hioinlaakoja) Julius Ailion sekä torppari F. E. Laurilan toimesta. Rinteen tutkimusten pääpaino oli alueen topografian sekä löytöalueen laajuuden selvittäminen, mistä johtuen hän kaivoi vain pienen määrän kaivoja. Tutkimusalueita oli yhteensä kahdeksan.

1) Saaman torpan alue

Laajin Juhani Rinteen kaivausalueista (n. 40 m²) sijaitsi noin 100 m päässä torpasta länsiluoteeseen olevan hiekkakuopan äärellä ja osittain kuopan alueella. Rinteen mukaan tällä alueella maata peitti ruohonurmi, jonka alla oli noin 5 cm paksu multakerros. Multakerroksen alla alkoi keltaisen ruskean värisen hienon hiekan kerros, jossa paikoin oli likaisempia kohtia, hiilenpaloja, savimöhkäleitä sekä laajempia savisuonia. Tämä hiekkakerros ulottui 40 – 55 cm syvyydelle, jonka jälkeen alkoi puhtasavinen kivensekainen sora. Soran alla oli paikoin hyvin hienomerenrantahiekkaa. Rinteen mukaan kulttuurikerros käsitti vain ensimmäisen hiekkakerroksen ja siitä tavattiin alueen löydöt paria luun palasta lukuun ottamatta.

Lisäksi Rinne kaivoi kolme pientä aluetta (alueet a, b, c) Saaman torpan pellolla, viljelemättömällä aidanvierustalla. Alueilla a ja b hiekkakerros (30 – 40 cm) oli väriltään likaisenruskeata ja paikoin nokista ja loimullista. Tämä hienomerenrantahiekka oli myöhemmän pellonraivauksen aiheuttamana. Hiekkakerroksen alta tuli karkea sora. Alueilta a ja b ei tullut löytöjä. Alueelta c Rinne löysi pienen käsihioimen sekä palan palanutta luuta.

2) Isonmäen torpan alue

Juhani Rinne kaivoi lisäksi Isonmäen torpan alapuolisella nummella neljä pientä aluetta (d, e, f, g). Alueilta d, e, f ei tavattu löytöjä. Alueelta g sen sijaan löytyi aseen sirpaleita,

kiven lastuja, saviastian palasia sekä palanut luu. Päällimmäinen hiekkakerros (40 cm), josta löydöt tavattiin, oli kelvaiseen ruskeaa ja loimullinen ja osoitti selvää kulttuurin kosketusta. Tämän kerroksen jälkeen hiekka oli puhdasta vaalean harmaata.

Rinne maanitsee myös alueen rökkiöt, joita hänen mukaansa alueella on viisi ehjää ja kaksi hajotetun rökkiön jäännettä. Suurin vareista on Isomäen torpan aitan takana. Tästä rökkiöstä runsaat 30 m lounaaseen on suuren rökkiön pohja. Toista Rinteen mainitsemaa rökkiön pohjaa ei vuonna 2005 löydetty.

Seuraavana vuonna, 1906, A.M. Tallgren tutki Saaman torpan viereiset kaksi rökkiötä. Rökkiö 1 oli pengottu pohjia myöten ja sitä oli käytetty kaatopaikkana. Halkaisijaltaan rökkiö oli noin 9 m, korkeus oli noin 70 cm. Rökkiön itäreunassa oli säilynyt kivikehän puolikas. Rökkiöstä löytyi kaatopaikkajätteen lisäksi kaksi hioinkiven palasta. Rökkiö 2 oli paremmin säilynyt, halkaisijaltaan noin 7 m, korkeudeltaan noin 1,3 m. Pohjalla todettiin osittain kivikehää sekä löydettiin kahden laakakiven välistä palanutta luuta. Pirjo Lahtiperän mukaan luut ovat noin 40-vuotiaasta miehestä.

Tallgrenin tutkimusten jälkeen alueella ei inventointia ja tarkastuksia lukuun ottamatta ole suoritettu arkeologisia tutkimuksia. 1900-luvun alkuvuosikymmeninä Isomäen torpan väki on lähettänyt museon kokoelmiin useita kymmeniä löytämiään kiviesineitä, valtaosan ollessa hioimia (hioimia lienee lähetetty yhteensä toista sataa).

Urho Kelakari muisteli 1960-luvulla keuhkoalueella inventoijalle Seppo Huoviselle, että lapset olisivat löytäneet rökkiöstä kaatopaikalta ihmisen leukaluun. Kelakari oli antanut jäänteet eräälle kauppialle, joka oli luvannut näyttää sen kunnan lääkärille, mutta kunnan lääkäri ei ollut ollut asiasta kiinnostunut eikä kauppias löytänyt luuta, kun inventoija sitä oli häneltä tiedustellut. Paikallisen asukkaan mukaan olisi 1960-luvulla koolmen mieshenkilön toimesta Isomäentorpan viereistä suurta rökkiötä kaiveltu.

Kaivausmenetelmä

Tutkimusalueelle paalutettiin koordinaatistoon 10 m:n välein neliömetrin suuruisia koekuoppia. Koekuopista poistettiin turvelapioilla, jonka jälkeen niitä kaivettiin puhtaaseen, löydöttömään pohjamaahan pelkoilla. Muistiinpanojen kirjoittamisen jälkeen koekuopat peitettiin. Koekuopista valettiin pinta. Löydöt otettiin talteen 10 cm:n kerroksissa. Käytössä ei ollut seula.

Tutkimusalueesta piirrettiin yleiskartta mittakaavaan 1:1000. Juhani Rinteen 1905 piirtämä yleiskartta oli piirretty samaan mittakaavaan, joten niitä voitiin verrata kentällä toisiinsa. Juhani Rinteen piirtämä yleiskartasta on Teija Nurmisen digitoima puhtaaksi piirros liitteessä 1.

Kiintopistetiedot saatiin Harjavallan kaupungilta. Kaupungin rakennusviraston sijaitsee tutkimusalueella, Isonmäen torpan kiviinasetan rakennuksen pohjoispäädyssä, metalliputken päässä. Kiintopisteen numero on 3194 ja sen korkeus N60 järjestelmän mukaan 37,569 m mpy. Tutkimusalueella käytettiin kolme kiintopistettä. Kp 1 on kiviessä pihatien itäpuolella, rinteiden puolivälissä, sen korkeudeksi saatiin 36,74 m mpy.

Kp 2 sijaitsee rajapyykissä pihatien itäpuolella, pellon reunassa, sen korkeudeksi saatiin 32,93 m mpy, kp 3 sijoitettiin pihatien risteykseen, lähellä Isonmäen vajaa, tämän korkeudeksi saatiin 37,64 m mpy. Kiintopisteet määritettiin kiviin paksulla punaisella tussilla.

Havainnot

Vain viidessä (130/180, 130/190, 110/190, 109/226, 165/200) koekuopassa havaittiin kulttuurimaata. Terassin päällä, torpan pihamaalla oli maaperä pöytäsiinä lähes kivetöntä hienoa hiikkaa. Muualla maaperä on sora, jonka joukossa on runsaasti hiekkakiveä. Lähes jokaisessa koekuopassa oli pinnalla ollen humuskerroksen alla rieluhko kerros, noin 10 cm, nokista tummahkoksi värjäytynyttä maata. Tämän nokisen kerroksen alla on vaihtelevan paksuinen huuhtoutunut kerros. Tämä viittaa myöhempään kullutukseen tai toimintoihin, jotka myös liittyvät kohteessa oleviin kuoppiin.

Kulttuurimaa, jota siis muutamassa koekuopassa havaittiin, on väriltään likaisen ruskeaa. Merkille pannaavaa on, että kulttuuriväriä oli vähän vaikka suurimmassa osassa koekuoppia oli kuitenkin löytöjä.

Röykkiö ja röykkiön pohja

Entisen Isonmäen torpan kaakkoispuolella, nykyisen torpan raunioiden vieritse kulkevan metsätien itäpuolella sijaitsee Saamanmäen ainoa säilynyt röykkiö. Se on pöyreähkö, halkaisijaltaan noin 20 m, korkeudeltaan noin 2-2,4 m. Sen päällisyys on tasainen. Röykkiö on kovalaisen ehjä, joitakin kivilun merkkejä näkyy (osittain kivilun jäljistäkin sammaloituneita) ja sen luoteisreunaan ulottuu Isonmäen aitan toinen perustus, joka on tehty röykkiön kivistä. Siellä täällä reunoilla näkyy suuria kiviä. Röykkiö on koottu pienehköistä kivistä, pääosin hiekkakivestä (kooltaan noin 45x25 cm, 30x15 cm). Osa on hiekkakivilaakoja, jotka ovat röykkiötä kaiveltaessa rikkoutuneet. Pahin kaivelu vaikuttaa olevan röykkiön länsipuolella. Röykkiön reunalla kasvaa muutama koivu.

Noin 30 m suuresta röykkiöstä lounaaseen on matalahko röykkiön pohja, halkaisijaltaan noin 7 m. Röykkiö on ollut selvästi alempana rinteessä kuin suuri röykkiö. Se oli täysin pienten tiheästi kasvavien kuu sentainten peitossa. Tästä röykkiön pohjasta on pellon reunaan noin 15 m.

Löydöt

Koekuopista:

kpl/g	0-10 cm	10-20 cm	20-30cm	30-40cm	40-50cm	yhteensä
saviastian reunapala		3/17,5		2/31		5/48,5
saviastian kylkipala		48/92	24/26,6	11/19		83/137,6
saviastian ponttipala		1/6				1/6
palanutta savea		6/16				6/16
hioin&hioimen kpl		1/<2kg		1/18		2/<2,18
kivilaji-iskos	1/3			2/26,4		3/29,4
kvartsiesine		2/5,5				2/5,5
kvartsiydin	5/214	2/33		1/9,8		8/256,8
kvartsi-iskos	30/101,5	71/222	20/71,6	28/83	3/12	152/490
palanutta luuta	1	2	3,5	6,6	2	15
liitupiip. varren kpl	1/1,6					1/1,6

Irtolöydöt:

kpl/g	
saviastian kylkipala	7/3,3
kivilajiydin	1/<400g
kivilaji-iskos	1/17,8
kvartsiydin	3/30
kv-raaka-aine kpl	1/<400g
kvartsi-iskos	16/62,4
palanutta luuta	0,5

Juhani Rinteen mukaan Saa manmäen alueelta taltteen saadut kiviastiat viittaavat myöhäiseen kivikauteen. Samoin saviastian palat ovat olemukseltaan myöhäisiä. Niiden sekoite on karkeaa ja koaristelu vaatimatonta – kuoppia, ympyrä- tai kampa-aiheita. Ainakin osa astioista on ollut tasapohjaisia ja reunoiltaan ulospäin taipuvia.

Valtaosa, kymmeniä ellei yli sadan, 1900-luvun alkupuoliskolla Kansallismuseon kokoelmiin toimitetuista esineistä oli hioimia tai hioinlaakoja. Tämä lienee seurausta siitä, että Isonmäen torpan väki, joka pääosin esineitä toimitti oli oppinut tuntemaan tämän esineryhmän tarkimmin. Rinteen kaivauksen jälkeen 1905 toimitettiin myös jonkin verran saviastian palasia, kivilaji-iskoksia ja kiviesineitä tai niiden kappaleita.

Tämä aiempi keräilytoiminta lienee osasy siihen, että ei kesän 2005 tutkimuksissa löydetty kukaan aksiohiointa, joista toinen suuri laaka, jonka yhdellä pinnalla on jälkiä kiertävästä hionnasta.

Siihen nähden, että hioimia on asuinpaikalta löydetty niin runsaasti, on kivilaji-iskoksia tai kiviesineiden kappaletta löytynyt niukasti - vain neljä kivilaji-iskosta ja yksi kivilajiydin. Sen sijaan kvartsi-iskoksia löydettiin 168 kappaletta ja kvartsiytimiä kolme. Palanutta luuta löytyi arvioiden noin 15 g. Sitä ei ole analysoitu.

Kesällä 2005 löydetty saviastian palaset ovat samanlaisia kuin Juhani Rinteenkin löytämät: karkeaa kivimurskaa sikoitteena, suurin osa palasista koristeettomia tai koristaiheina on viivoja tai kaksihampaisia leimoja. Saviastian palat kuuluvat Kiukaisten keramiikkaan, joka ajoitetaan kiviakauden lopulle, noin 2300-1500 eKr.

Asuinpaikan mielenkiintoisimpiin löytöihin kuuluu aikoinaan torpan pohjan kaivuutöiden yhteydessä löydetty piitikari (KM 5169:4+4276:7). Esine on kahdessa osassa, kahdella eri päänumerolla. Mäkinen on julkaissut Saamanmäen löydöistä kuvan, myös tästä tikarista (Mäkinen 1954a:27). Myös Unto Salo (1981:298) tulkitsee esineen vaikeasti ajoitettavaksi tikariksi kirjassaan Satamakunnan perinnettä. Kuvasta päätellen esineen voisi myös tulkita veitsekseksi tai ehkäpä jopa sirpiksi.

Tiivistelmä

Harjavallan Saamanmäen muinaisjäännösalueella sijaitsevalle tilalle Venola kaivettiin 40 neliömetrin suuruista kokeuoppaa muinaisjäännösalueen laajuuden ja säilyneisyyden selvittämiseksi.

Tontin eteläinen neljännes, jossa suuri röykkiö sekä röykkiön pohja ovat, on edelleen siinä tilassa, jossa se jo 1900-luvulla Rinteen kartassa on ollut silloin hakamaana ja nyt metsänä. Tällä aluetta ei ole ollut muita rakennuksia kuin Isonmäen torpan kaksi hirsiaittaa aivan röykkiön vieressä, sen pohjoispuolella. Asuin- ja kalmistoalueen voidaan todeta rajoittuvan idässä Saamankujaan ja etelässä se vaikuttaa ulottuvan pellolle, jossa tutkimuksia ei kesällä 2005 kuitenkaan voitu tehdä.

Alimmat löydöt poimittiin entisen Isonmäentorpan alapuolisen viljapellon yläosasta. Itse pelto oli viljalla, joten sinne ei voinut mennä.

Isonmäen torpan alapuolella rinteessä on ollut paljon eihistoriallista aineutusta myöhempiä toimintaa, joka on paikoin sotkenut kulttuurikerroksen sekä löytöyhteyksiä. Asuinpaikan laajuutta ja säilyneisyyttä ei ollut mahdollista selvittää pohjoiseen eikä luoteeseen, koska entistä Saaman torppaa, jolta alueelta kuitenkin valtaosa 1900-luvulla Kansallismuseoon toimitetuista löydöistä on peräisin.

Löytöaineiston ja muinaisen rannankorkeuden perusteella (kuten Juhani Rinne jo 1905 arveli) Saamanmäen asuinpaikka voidaan ajoittaa kivi- ja rautakauden lopulle, Kiukaisten kulttuurin aikaiseksi, noin 2300-1500 eKr. Alueella on ollut seitsemän röykkiötä, joista kaksi on tutkittu. Tutkituista toinen oli tonkittu pohjaan asti ja toinenkin oli kaiveltu. Molemmista todettiin kuitenkin kehän katkelmia. Toisesta, ehjemmästä, löytyi palaneita luita kahden laakakiven välistä. Pirjo Lahtiperä on analysoinut luut kuuluvaksi noin 40-vuotiaalle miehelle (Salo & Lahtiperä 1970:22). Röykkiöiden ajoitusta ei tiedetä. Saamanmäellä olleista seitsemästä röykkiöstä vain yksi - suurin - on säilynyt.

Rakennushankkeeseen sidotun tehtävänasettelun vuoksi saatiin Saamanmäen muinaisjäännösalueen laajuus selvitettyä rakennettavaksi suunnitellulla tontilla. Se voidaan rajata idässä Saamankujaan, mutta muualla rajauksen tekeminen edellyttäisi tutkimuksia myös peltoalueella.

Saamanmäen tieteellisesti merkittävin alue on Vennolan tontin eteläinen/kaakkoinen osa, jossa sijaitsee suuri röykkiö. Merkittävyttä lisää alueen säilyneisyys myöhemmältä maankäytöltä sekä se, että tällä kohden yhdistyvät sekä hautaus että asuinpaikka. Näiden keskinäistä ajallista yhteyttä ei tämän hetken tutkimustilanteessa tiedetä. Myöskään selkeitä hautauksia, jotka liittyisivät kiistatta Kiukaisten kulttuurinyhteyteen ei tiedetä.

Negatiivit

- 138962-64 Panoraama tutkimusalueen itäiseen osaan, kuvattu röykkiön vierestä, lounaasta
- 138965 Kuuluu panoraamaan kuvien 138968-70 ja 138972 kanssa
- 138966-67 Isonmäen torpan röykkiö, kuvattu koillisesta
- 138968-70 Panoraama kuvien 138965 ja 138972 kanssa. Tutkimusaluetta, oikealla puolen välissä hämmöttää röykkiö, etualalla röykkiön pohja, kuvattu etelästä
- 138971 Röykkiön pohja, taustalla Isonmäen torpan lähes ehjänä säilynyt röykkiö, kuvattu lounaasta
- 138972 Panoraama kuvien 138968-70 ja 138965 kanssa
- 138973 Panoraama kuvan 138977 kanssa
- 138974 Isonmäen torpan piha-alue, taustalla vielä pystyssä viikolla 31 puretut ja maahan kuopatut kellari ja kivinavetta, kuvattu etelästä
- 138975-76 Panoraama kuvien 138978-79 kanssa
- 138977 Panoraama kuvan 138973 kanssa. Tutkimusalueen itäistä osaa kuvattuna Isonmäen torpan viereltä, lännestä
- 138978-79 Isonmäen torpan ulkorakennusteitten risteyksessä, vasemmalla tukkipino, jonka vasemmalla puolella röykkiö, kuvattu koillisesta
- 138980-84 Tutkimusalueen pohjoista-/läntistä osaa, kuvattuna tieltä, kaakosta, oikealla 2004-2005 purettu Isonmäen torppa
- 138985-89 Isonmäen torpan rauniot sekä torpan alapuolista aluetta, taustalla peltoja, kuvattu koillisesta

- 138990 Koekuoppa 130/212, kaakkoisprofiili, kuvattu luoteesta
 138991-93 Panoraama kuvien 138995 kanssa. Tutkimusalue kuvattu Niitynrinnantieltä, lounaasta
 138994 Kaivaustyöryhmä, vas: Miikka Tallavaara, Simo Voutilainen, piirtäjä Teija Nurminen, Hanna Kääriäinen, tutkimusavustaja Piritta Häkälä ja vapaaehtoiset Eurasta Vesa ja Maija Helin
 138995 Panoraama kuvien 138991-93 kanssa

Diat

- 56331 Yleiskuva muinaisjäännöksen kaakkoisosaan, kuvattu etelästä
 56332 Taustalla röykkiö, jonka ja tien välissä tukkikasa, edustalla hiekkakuoppa, kuvattu lounaasta
 56333 Isonmäen torpan piha-aluetta, taustalla viikolla 31 pur etu ja maahan upot etu kellari ja kiviavetta, kuvattu etelästä
 56334 Isonmäen torpan piha-aluetta, taustalla naapurin tontti, kuvattu kaakosta
 56335 Taustalla Isonmäen torpan ulkorakennus teitten risteyksessä, vasemmalla röykkiö, kuvattu koillisesta
 56336 Isonmäen torpan piha-alueen alapuolista rinnettä, taustalla peltoa, kuvattu puretun talon nurkalta, idästä
 56337 Talvella 2005 purettu Isonmäen torppa, taustalla tie ja sen takana röykkiö, kuvattu luoteesta
 56338 Isonmäen torpan lähes ehjänä säilynyt röykkiö, kuvattu koillisesta
 56339 Isonmäen torpan vierestä maisemaa itään, taustalla pellot, kuvattu lännestä
 56340 Isonmäen torpan röykkiöltä maisemaa kaakoon, taustalla pellot, kuvattu luoteesta
 56341 Isonmäen torpan koilmesta röykkiöstä yhden pohjan, taustalla ylärinteessä lähes ehjänä säilynyt, kuvattu lounaasta
 56342 Koekuoppa 130/212, kaakkoisprofiili, kuvattu luoteesta
 56343 Kaivaustyöryhmä, vas: Miikka Tallavaara, Simo Voutilainen, piirtäjä Teija Nurminen, Hanna Kääriäinen, tutkimusavustaja Piritta Häkälä, vapaaehtoiset Vesa ja Maija Helin

F. 138991-93, 138995

Panoraamakuvu, tutkimusalue kuvattuna Niitynsimantilta, etelästä/lounaasta

HARJAVALTA SAAMANMÄKI
Päivi Kankkunen 2005

F. 13862-64

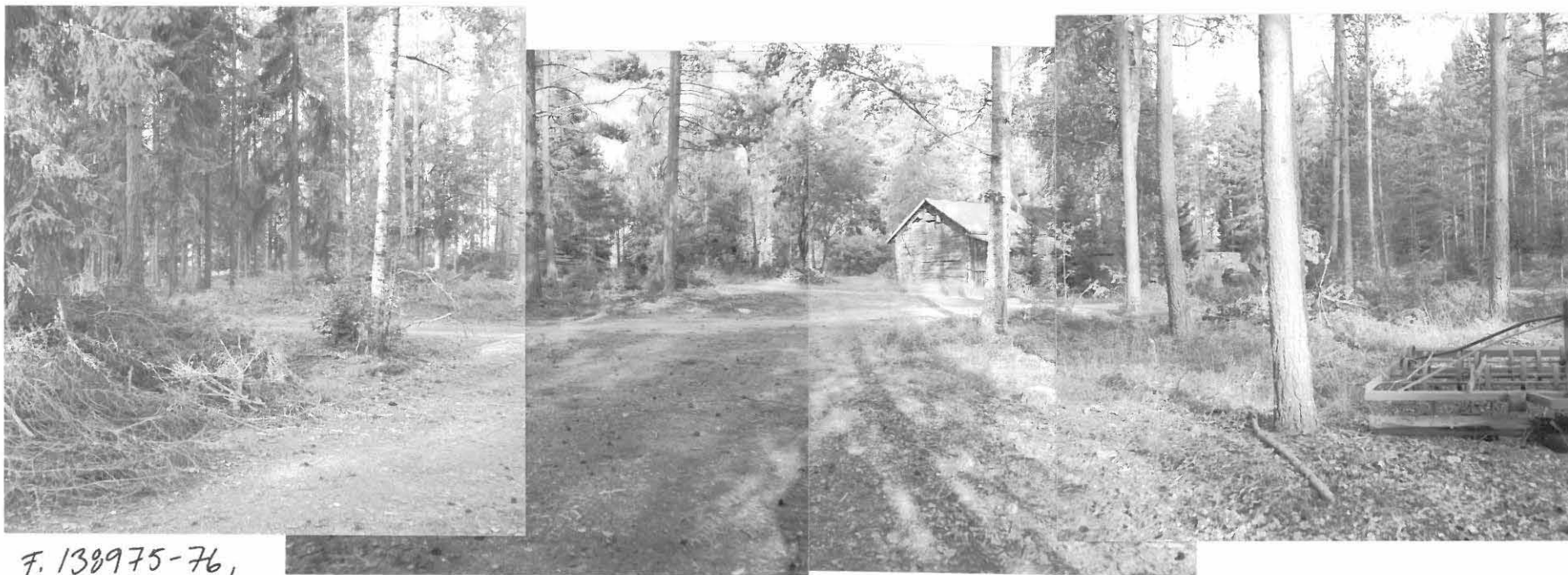
Panorama tutkimus-
alueen itäiseen osaan
kuvattu röykkiön
vierestä, lounaasta

F. 138966-67

Isomäen torpan röykkiö
kuvattu koillisesta

HARJAVALTA SAAMANMÄKI
Päivi Kankkunen 2005

f. 138975-76,
138978-79

Isomäen torpan ulkorakennus teitten risteyksessä, vasemmalla tukkipino, jonka vasemmalla puolella röykkiö, kuvattu koillisesta

HARJAVALTA SAAMANMÄKI
Päivi Kankkunen 2005

F. 138968-70, 138965, 138972

Panoraamakuvaa tutkimusalueesta,
oikealla taustalla puiden välissä
hämmöttää röykkiö, etualalla
röykkiön pohja, kuvattu etelästä

Vieressä röykkiön
pohja lähempää kuvattuna

F. 138971

F. 138980-84

Tutkimusalueen pohjoista-/läntistä osaa, oikealla talvella 2004-2005
purettu Isomäen torppa, kuvattu tieltä, kaakosta

HARJAVALTA SAAMANMÄKI
Päivi Kankkunen 2005

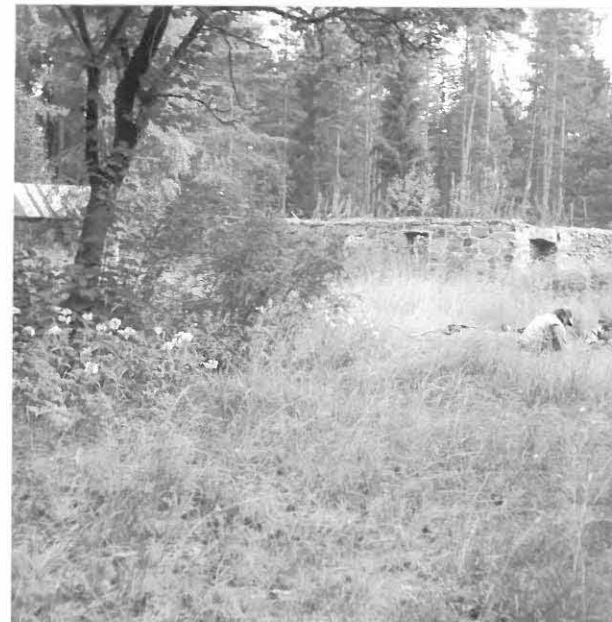

F. 138985-89

Panoraama kuva Isonmäen torpan ranniosta
sekä torpan pihamaan alapuolisesta alueesta, taustalla peltoja,
kuvattu koillisesta

F. 138973+138977
Tutkimusalueen itäistä osaa
kuvattuna Isomäentorpan
viereltä, lännestä

F. 138974 Isomäentorpan pihavalmetta taustalla
vii kolla 31 purettu ja maahan kuivuttu kellarin ja kivimäntä,
kyl. etelästä

F. 138990
Kockvoppa
130/212
kaakkoisprofiili
kuvattu

HARJAVALTA SAAMANMÄKI

Päivi Kankkunen 2005

YLEISKARTTA

mk 1:1000

Kartoittaneet Piritta Häkälä ja Teija Nurminen

Pohjakarttana käytetty Palstoitussuunnitelmakarttaa (Aino Kostainen 2004)

Digit. Teija Nurminen

- Kiviröykkiö
- Sähkötolppa
- Moderni nuotionpaikka

Neulapohjoinen

HARJAVALTA SAAMANMÄKI

Päivi Kankkunen 2005

VAAITUSKARTTA

Koekuoppien ja röykkiön pintavaaitukset

Lukemat metreinä merenpinnasta

mk 1:1000

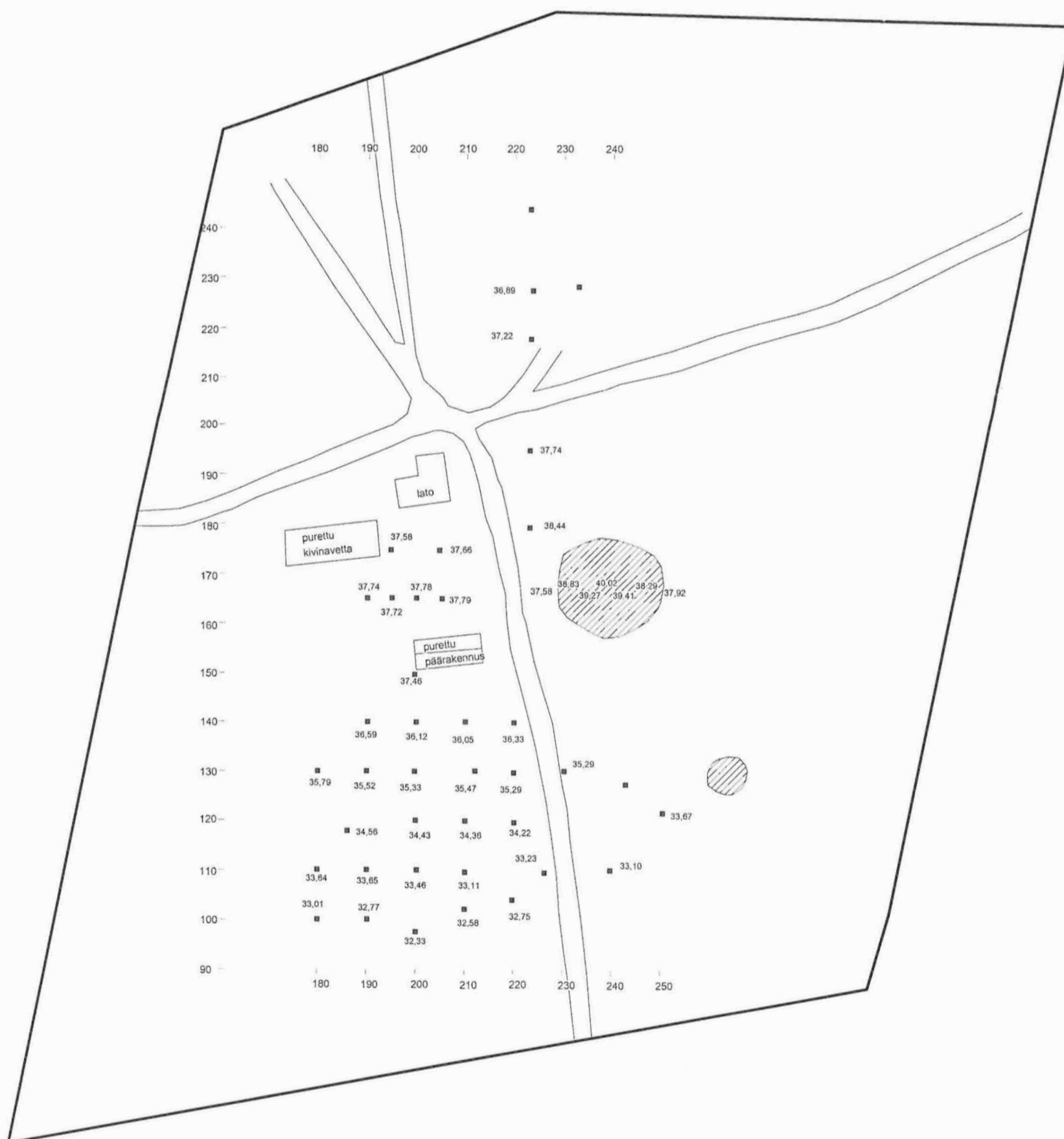
 5m

Kartoittaneet Piritta Häkälä ja Teija Nurminen

Digit. Teija Nurminen

Neulapohjoinen

HARJAVALTA SAAMANMÄKI

Päivi Kankkunen 2005

VAAITUSKARTTA / LEVINTÄKARTTA
 Koekuoppien ja röykkiön pintavaaitukset
 Lukemat metreinä merenpinnasta
 mk 1:1000

Kartoittaneet Piritta Häkälä ja Teija Nurminen
 Digit. Teija Nurminen

- X Löytöjä
- Kulttuurimaata

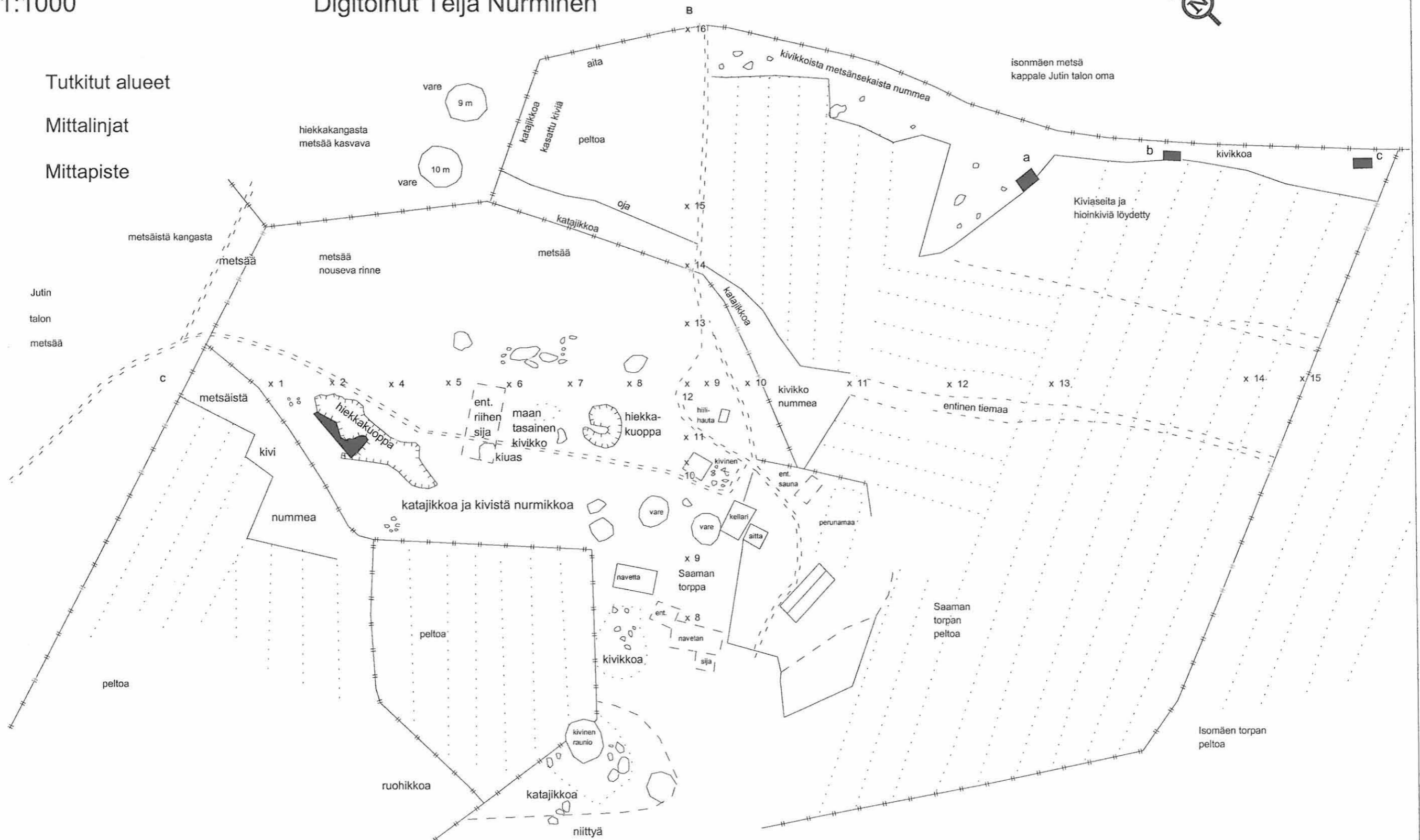
HARJAVALTA SAAMANMÄKI Saaman mäen kivikautinen asuinpaikka
Juhani Rinne 1905

Yleiskartta 1/2
mk 1:1000

Harjavallan pitäjän kirkonkylään kuuluvan
Jutin talon maalla
Kartoitettu 5-6.7.1905 Juhani Rinne
Digitoinut Teija Nurminen

- Tutkitut alueet
- B - C Mittalinjat
- x 4 Mittapiste

HARJAVALTA SAAMANMÄKI
Juhani Rinne 1905

Yleiskartta 2/2
mk 1:1000

Saaman mäen kivikautinen asuinpaikka
Harjavallan pitäjän kirkonkylään kuuluvan
Jutin talon maalla
Kartoitettu 5-6.7.1905 Juhani Rinne
Digitoinut Teija Nurminen

- Tutkitut alueet
- D - H Mittalinjat
- x 4 Mittapiste

